

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3107/2022. (III. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Knk.III.40.644/2021/9. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Nehéz-Posony Katinka ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő. E panaszukban az indítványozók a Kúria Knk.III.40.644/2021/9. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és a Nemzeti Választási Bizottság 14/2021. számú határozatára is kiterjedő megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól az Alaptörvény XVI. cikk (1)–(2) bekezdése és XXIII. cikk (7) bekezdése sérelmére hivatkozással.
- [2] 2. A Kormány országos népszavazást kezdeményezett, amelynek nyomán a Nemzeti Választási Bizottság 14/2021. számú határozatával hitelesítette az alábbi népszavazásra javasolt kérdést: „Támogatja-e Ön, hogy kiskorú gyermekeknek köznevelési intézményben a szülő hozzájárulása nélkül szexuális irányultságokat bemutató foglalkozást tartsanak?” Az indítványozók és más kérelmezők felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be e határozattal szemben a Kúriához, amelyben a határozat megváltoztatását és a kérdés hitelesítésének megtagadását kérték. A Kúria Knk.III.40.644/2021/9. számú végzésével a Nemzeti Választási Bizottság 14/2021. számú határozatát helybenhagyta. Az indítványozók álláspontja szerint a Kúria ezzel olyan népszavazási kérdés hitelesítését hagyta helyben, amelynek egyik lehetséges következménye nyomán megszülető jogi norma alaptörvény-ellenesen korlátozza a gyermekek jogait, a szülő neveléshez fűződő jogát és ezek révén a bírói döntés sérti a népszavazáshoz való jogot is.
- [3] 3. Az indítványozók panaszuk indokolásában a gyermekek jogainak sérelmére hivatkozva rámutattak arra, hogy e jogok védelme az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint elsősorban a szülők, ezt kiegészítő, illetve pótló jelleggel pedig az állam – nemcsak passzív, hanem adott esetben akár aktív, tevőleges, támogató magatartás kifejtésével érvényre juttatandó – kötelezettsége. E körben a gyermeki jogok garanciájaként említik az iskolai kötelező szexuális nevelést. Rögzítik, hogy a szexualitás az emberi élet integráns, a szexuális irányultságot is magában foglaló része, s kifejtik a szexuális nevelésnek a személyiségfejlődésre gyakorolt, az UNESCO által feltárt széleskörű, jótékony hatásait. Ennek kapcsán hívják fel az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatát, amely szerint a kötelező, a szülő megkérdezése nélküli, sőt akár a tiltakozása ellenére is megvalósuló szexuális nevelés nem sérti a szülő neveléshez való jogát. Megfogalmazzák az indítványozók, hogy a szexuális irányultságok kihagyása a szexuális nevelésből fogalmilag kizárta teszi a nevelés átfogó jellegét, ebből fakadóan alkalmasságát. A gyermek legfőbb érdekeire tekintettel az állam kötelezettségének tekintik a szexuális irányultságokat is magába foglaló szexuális nevelés biztosítását. Ennek elmaradása az indítványozók szerint a gyermek jogainak alaptörvény-ellenes sérelmére vezet.
- [4] 4. A szülő neveléshez való joga sérelmével összefüggésben kifejtik az indítványozók, hogy az nem abszolút jellegű, ugyanakkor a korlátozásának meg kell felelnie bizonyos követelményeknek. Ilyen kritérium a szükségesség és az arányosság, illetve a korlátozással elérni kívánt legitim cél léte és az annak megvalósítására való alkalmasság. Taglalják az indítványozók, hogy a tankötelezettség lehet a szülői jogok korlátja, ha a „harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődést, az ismeretek és jártasságok gazdagodását, valamint az érzelmi és akarati tulajdonságok és a műveltség fejlesztését” szolgálja. Ennek azonban szükséges, de nem elégséges feltétele a szexuális irányultságok kérdését is magában foglaló szexuális nevelés. A népszavazás azonban vezethet olyan eredményre, amely szerint a szülők hozzájárulásának hiányában a köznevelés köréből ki kell zárni a szexuális irányultságok

bemutatását, ami alapjaiban kérdőjelezi meg a köznevelés alkalmasságát. Az ilyen, a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődését nem szolgáló köznevelés pedig már a szülői jogok alaptörvény-ellenes korlátozását jelenti.

- [5] A népszavazáshoz való jog sérelme kapcsán részletezik az indítványozók, hogy amennyiben a népszavazás bármelyik kimenetele alaptörvény-ellenes tartalmú jogalkotásra kötelezi az Országgyűlést, az a népszavazáshoz való jogot formálissá teszi, hiszen a választópolgári akarat nem válhat alaptörvénykonform módon a jogrendszer részévé, a megalkotott normát így az Alkotmánybíróságnak meg kell semmisítenie. Jelen esetben, amennyiben a „nem” szavazatok kerülnek többségbe, az indítványozók szerint az azt eredményezné, hogy a szexuális irányultságokat is bemutató szexuális nevelés a köznevelési intézményekben kifejezetten tilalmazott lesz. E jogszabály a fentiekben kifejtett alaptörvény-ellenességéből fakadóan megsemmisítendő, így elvonja, kiüresíti a népszavazáshoz való jogot.
- [6] 4. Az indítvánnyal kapcsolatos jogi álláspontjáról az igazságügyi miniszter *amicus curiae* beadványban tájékoztatta az Alkotmánybíróságot. A beadványban foglaltakat az Alkotmánybíróság az eljárása során figyelembe vette.
- [7] 5. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján az ügyben tanácsban járt el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [8] Az Alkotmánybíróság a 3195/2014. (VII. 15.) AB végzésében áttekintette a népszavazási kérdés hitelesítésével kapcsolatos kúriai végzés alkotmánybírósági felülvizsgálatára irányuló alkotmányjogi panaszokkal kapcsolatos eljárási, jogértelmezési, hatásköri szabályokat. E végzésében az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy „a népszavazással összefüggő eljárásoknak az Alkotmánybíróság egyes, az Alaptörvényben és az Abtv.-ben rögzített hatáskörei gyakorlása szempontjából három szakasza lehet: a népszavazási kezdeményezés (választópolgári kezdeményezés, a kérdés benyújtása, hitelesítése, az aláírásgyűjtés, az aláírások ellenőrzése), a népszavazás elrendelése és a köztársasági elnöki kitézés utáni szakasz.” (Indokolás [20]) Megállapította továbbá, hogy a népszavazási kérdés hitelesítése körében hozott kúriai döntés mint bírósági döntés az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja és az Abtv. 27. §-a alapján támadható meg alkotmányjogi panasszal {3195/2014. (VII. 15.) AB végzés, Indokolás [21], megerősítette: 28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [18]; 33/2021. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [13]}.
- [9] A Kúria végzését 2021. november 11-én töltötte le az indítványozók jogi képviselője, az alkotmányjogi panaszt pedig 2022. január 7-én nyújtották be a Kúriához. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be (Abtv. 30. §). Az indítványozók jogi képviselővel jártak el, akinek meghatalmazásait csatolták [Abtv. 52. § (6) bekezdés].
- [10] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pontjaiban foglalt kritériumoknak. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány e feltételeknek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozók jogosultságára vonatkozó egyértelmű hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, illetve a sérelmezett bírói döntést, amelynek megsemmisítését kifejezetten kéri, megindokolva annak Alaptörvénybe ütközését.
- [11] Az Abtv. 27. §-ban foglaltak kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e feltételek is teljesültek. A megsemmisíteni kért kúriai végzés az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, az indítványozók kimerítették a jogorvoslati lehetőségeiket és a Kúria előtti nemperes eljárás kérelmezőiként érintettnek minősülnek. Az indítványozók Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkoztak, a támadott döntéssel összefüggésben az Abtv. 31. § (2) bekezdése szerinti *res iudicata* nem áll fenn.
- [12] 6. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet kell állítania vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia. E két feltétel alternatív jellegű, ezek bármelyike alapul szolgálhat a befogadásra.
- [13] Az Alkotmánybíróság ezt illetően megállapította, hogy az indítványozók által előadott érvek azonosak a kúriai eljárásban előadottakkal. Ezekkel összefüggésben a Kúria rögzítette, hogy „a kérdés értelemszerűen nem a NAT, az Nktv., vagy a pedagógiai programok által lefedett körre vonatkozik, mivel az átlagpolgár józan ésszel nem gondol arra, hogy a hagyományos biológia tanóra, irodalom óra, vagy az egyes képzőművészeti alkotásokat bemutató foglalkozások megtartásával kapcsolatban vetődne fel a szülő beleegyezésének megkövetelése.”

- [14] Ebből fakadóan a népszavazási kérdés tehát nem arra irányul, hogy a tanterv szerinti szexuális nevelésből eliminálni kell-e a szexuális irányultságokat bemutató elemeket, hanem arra, hogy e – gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődését elősegítő – foglalkozásokon túl más, ilyen jellegű többletprogramok tartathatók-e gyermekek számára a szülő beleegyezése nélkül. Lévén a kérdés nem a kötelező tanórai foglalkozásokkal kapcsolatos, bármely válasz kerülne is többségbe, a népszavazásból fakadó esetleges jogalkotási kötelezettség a szexuális irányultságokat is bemutató, tanóra keretében zajló szexuális nevelést nem érinti. Más szavakkal élve az Alaptörvényből fakadó azon kötelezettség, hogy az állam köznevelés révén biztosítsa a gyermekek számára átfogó, érettségüknek megfelelő és fejlődésüket elősegítő ismeretek átadását, többek között a szexuális irányultságokat is bemutató szexuális nevelés által, intakt marad. Következésképpen a népszavazáson a választópolgárok bárhogy döntsenek is, a jogalkotónak meglesz az az alkotmányos mozgáster, hogy alaptörvénykonform módon tegyen eleget esetleges jogalkotási kötelezettségének. Mivel a köznevelés tartalmát, a gyermek fejlődését előmozdítani képes tanórai foglalkozásokat a kérdés nem érinti, abból nem következik sem a gyermeki, sem a szülői jogok, sem a népszavazáshoz való jog sérelme.
- [15] Az indítványozók a népszavazásra feltett kérdésnek tehát olyan tartalmat tulajdonítottak, amely abból észszerűen nem következik, és amely a Kúria tényállásmegállapításával és jogértelmezésével ellentétes. Az alkotmányjogi panaszuk arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság e jogértelmezést felülbírálja.
- [16] 7. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem vetett fel sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, az ténylegesen a bírói jogértelmezés felülmérlegelésére irányult. Az Alkotmánybíróságnak csak a bírói jogértelmezés alkotmányossági szempontú vizsgálatára van hatásköre, ezért alkotmányjogi panaszt önmagában a jogértelmezés, jogalkalmazás vélt vagy valós hibájára nem lehet alapítani {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}. Márpedig a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Az Alkotmánybíróság megerősíti következetes gyakorlatát, amely szerint „[h]a a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvényellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18], megerősítette: 3056/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [27]}. A fentiekben kifejtettek közül azonban kiviláglik, hogy a Kúria nemcsak felismerte az eljárás tárgyát képező ügy alapjogi érintettségét, hanem kimerítő és átfogó indokolását is adta azzal összefüggő jogi álláspontjának. A panasz ennek megfelelően nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befogadhatósági feltételt.
- [17] 8. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2022. február 22.

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Juhász Miklós s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Sulyok Tamás
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/53/2022.

